

UCHWAŁA NR VIII/...../2025

RADY GMINY GRABÓWKA

z dnia2025 roku

**w sprawie uchwalenia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony
Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Grabówka na lata 2025-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907 i 1940), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673) Rada Gminy Grabówka uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Grabówka na lata 2025-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grabówka

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Iwona Grycuk

Załącznik
do uchwały Nr VIII/ /2025
Rady Gminy Grabówka
z dnia ...czerwca 2025 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE GRABÓWKA NA LATA 2025-2030**

Zaścianki 2025

Spis treści

Wstęp	3
1. Uwarunkowania prawne	4
2. Określenie problemu	6
3. Opis i diagnoza problemu przemocy domowej	9
4. Zasoby gminy	13
5. Cele programu	13
6. Działania, zadania i harmonogram realizacji	14
7. Przewidywane efekty realizacji programu	17
8. Monitorowanie i sprawozdawczość	18
9. Finansowanie programu	18

WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, że instytucja rodziny, definiowana w systemie praw człowieka jako „naturalna i podstawowa komórka społeczeństwa”, jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej. Szczególnie chroniona instytucja rodziny ustrojowo jest łączona z podstawową dla systemu praw człowieka zasadą ochrony życia rodzinnego i prawem rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami.

Ustrojową zasadą jest także szczególna pomoc ze strony władz publicznych dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Rodziny doznające przemocy pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym. Badania empiryczne oraz doświadczenie wskazują, że prawidłowo funkcjonujące środowisko rodzinne jest optymalnym środowiskiem rozwoju i samorealizacji. Natomiast przemoc jest jednym z ważnych zagrożeń dla realizacji tej podstawowej funkcji rodziny, jak i dla samorealizacji każdego z jej członków.

Przemoc domowa jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku. Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy domowej ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w środowisku domowym z problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc. Wpływ na stosowanie przemocy domowej może mieć także uzależnienie od alkoholu lub jego nadużywanie. Statystyki pokazują, że wiele osób stosujących przemoc domową w chwili popełnienia czynu jest pod wpływem alkoholu. Należy pamiętać, że alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Coraz częściej przyczyną przemocy domowej jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych.

Na zjawisko przemocy domowej mają bardzo duży wpływ mity i stereotypy, bowiem wiele z nich stoi na straży jednej z największych wartości w naszej kulturze, którą jest rodzina. Mity i stereotypy opisują więc "pożądane" relacje w rodzinie, pomiędzy mężem i żoną, rodzicami i dziećmi. Wyznaczają role kobiecie, mężczyźnie, dzieciom. "Wyjaśniają" samo zjawisko i "dają wskazówki", jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z nich również, w najlepszej intencji ochrony rodziny, sprzyja niestety przemocy, usprawiedliwia ją i postuluje powstrzymywanie się od reakcji osób z zewnątrz. Przekonanie to nakazuje trzymanie spraw „rodzinnych” w tajemnicy przed obcymi. Zamyka dom przed ingerencją z zewnątrz. Jest to jeden z najpowszechniejszych hamulców powstrzymujących reakcję osoby doznającej przemocy i innych ludzi oraz świadków stosowania przemocy w celu uzyskania pomocy oraz zatrzymania przemocy domowej.

Przemoc domowa jest najbardziej szkodliwym i najgorszym rodzajem przemocy z jakim możemy spotkać się w dzisiejszym świecie, gdyż przemoc ta doświadczana jest od najbliższych osób, od których powinno dostawać się miłość, dobro, szacunek i zrozumienie. We współczesnym świecie przemoc domowa stała się zjawiskiem wszechobecnym występującym w różnych środowiskach, niezależnie od statusu społecznego sprawcy i ofiary. Jest często stosowana, jako sposób kontroli, dominacji, czy władzy nad innymi członkami rodziny. Obejmuje ona wszystkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić. To rodzina, zwłaszcza dla najmłodszych jej członków powinna być opoką, schronieniem i wzorem, a dom powinien kojarzyć się z bezpiecznym miejscem, do którego zawsze możemy wrócić.

Skutki przemocy u dorosłych ofiar oraz dzieci są wielowymiarowe, często na całe życie; począwszy od charakteryzującego ofiary zespołu stresu pourazowego (PTSD), poprzez choroby psychosomatyczne i psychiczne, nerwice lękowo-depresyjne, po różnego rodzaju zaburzenia zachowania, w tym szczególnie niebezpieczne dla otoczenia zachowania agresywne, a także uzależnienia.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga współpracy i współdziałania placówek zajmujących się pomocą rodzinie i dziecku oraz służb odpowiedzialnych za nasze bezpieczeństwo. Współpraca dotyczyć powinna wszystkich aspektów problemu, poczynając od diagnozy, poprzez odpowiednie interwencje, a następnie łagodzenie i terapię urazowych skutków domowego znęcania.

1. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest **Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej** (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1673).

Ustawa określa:

- zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej, - zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej.

Pozostałe akty prawne, które współtworzą charakterystyczny system przeciwdziałania przemocy domowej:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283, z późn. zm.), ;
- 3) ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tj. Dz. U. z 2025r. poz. 636) ;
- 4) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024r. poz. 572) ;
- 5) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809),
- 6) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- 7) Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030;
- 8) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 sierpnia 2023 r. w sprawie wydawania przez policjanta wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu (Dz.U. 2023 poz. 1613);
- 9) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz.U. z 2023r. poz. 1165);
- 10) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie Procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023r. poz. 1870);
- 11) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2023 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej (Dz. U. z 2023r. poz. 1827);
- 12) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 roku w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz. U. z 2023 poz. 1165) ;
- 13) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz. U. z 2023r. poz. 1158).

Program Przeciwdziałaniu Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Grabówka na lata 2025-2030 **jest spójny** z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025-2026.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa zadania własne Gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej głównie poprzez:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Najczęściej stosowaną i zarazem najprostsza jest definicja stosowana w polskim systemie prawnym, według której poprzez przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające

się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Regulacje prawne określa art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 1673).

2. OKREŚLENIE PROBLEMU

PRZEMOC TO CELOWE I WYKORZYSTUJĄCE PRZEWAGĘ SIŁ DZIAŁANIE PRZECIW INNEJ OSOBIE, NARUSZAJĄCE PRAWA I DOBRA OSOBISTE, POWODUJĄCE CIERPIENIE I SZKODY. Przemoc w rodzinie charakteryzuje

się tym, że:

- **JEST INTENCJONALNA** - przemoc jest zamierzonym i świadomym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby.
- **SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE** - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doświadczająca przemocy jest słabsza a osoba ją stosująca - silniejsza.
- **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE** - osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa drugiej strony (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
- **POWODUJE CIERPIENIE I BÓL** - osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie drugiej strony na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że będąc poddaną takiemu oddziaływaniu ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Najczęściej stosowaną i zarazem najprostsza jest definicja stosowana w polskim systemie prawnym, według której poprzez przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Regulacje prawne określa art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 1673).

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, jest poważnym zaburzeniem funkcjonowania rodziny, prowadzącym do naruszeń norm moralnych i prawnych. Oprócz negatywnych skutków psychicznych niesie za sobą także skutki fizyczne. Przemoc domowa nie kiedy bywa tak brutalna, że dochodzi do rękoczynów na skutek czego mogą być łamane kości, wstrząs mózgu oraz innych bardzo niebezpiecznych dla zdrowia i życia czynności.

Osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej osoby słabsze w rodzinie, kobiety, dzieci, osoby chore, niedołążne, niepełnosprawne.

Skala występowania zjawiska przemocy domowej nie jest łatwa do zdiagnozowania. Według niejednokrotnie przeprowadzonych w Polsce analiz, zjawisko to stale rośnie. Często dotyczy ono środowisk patologicznych. Należy jednak podkreślić, że przemoc domowa występuje nie tylko w rodzinach z „marginesu społecznego”. W tym przypadku nie ma zależności, od której zależy występowanie przemocy. Niska pozycja społeczna, problemy finansowe, czy też alkoholizm powodują częstsze występowanie przemocy domowej, jednak nie jest to zasada. Problem przemocy pojawia się równie często w rodzinach o wysokim statusie społecznym. Spowodowane jest to najczęściej występującą w rodzinie rutyną, stresem oraz codziennym pędem życia, z którym muszą sobie radzić członkowie danej rodziny.

Wyróżniamy następujące formy przemocy w rodzinie:

- **Przemoc fizyczna** to forma agresji łącząca się z naruszeniem granic ciała. Katalog zachowań będących przemocą fizyczną jest bardzo długi. W jego zakres wchodzi na przykład takie zachowania jak: bicie, kopanie, ciągnięcie za włosy, popychanie, szarpanie, duszenie, policzkowanie, wykręcanie kończyn, uciskanie części ciała. Demonstrowanie siły fizycznej bez konkretnej groźby użycia jej przeciwko osobie, np. poprzez niszczenie przedmiotów, wykonywanie gwałtownych ruchów naśladujących ciosy w bliskiej odległości ciała innej osoby, wywołujące u niej lęk. Wobec różnorodnych definicji przemocy postuluje się przyjęcie zasady, że zawsze tam, gdzie sposobem działania sprawcy jest jakiekolwiek wykorzystanie siły fizycznej (nawet poprzez jej demonstrację) mamy do czynienia z przemocą fizyczną.
- **Przemoc psychiczna** jest niepożądanym oddziaływaniem na psychikę drugiego człowieka. Naruszeniem jego woli, poczucia bezpieczeństwa, samooceny, wolności wyboru - jednak nie poprzez fizyczne zmuszenie do określonego zachowania, ale poprzez podjęcie działań lub wytworzenie atmosfery wywołującej zależność pomiędzy osobą stosującą przemoc psychiczną, a osobą która jej doznaje. Przykładami przemocy psychicznej jest zastraszanie, poniżanie, obrażanie, grożenie, upokarzanie, celowe wprowadzanie w błąd, posądzanie o zdradę lub inne przewinienia, wmawianie choroby psychicznej, permanentne narzucanie swojego zdania, stwarzanie sytuacji zależności lub podległości u osoby doznającej przemocy, wyszydzanie, izolowanie od świata zewnętrznego, ignorowanie, groźba odebrania dzieci. W pewnych okolicznościach zachowanie osoby stosującej przemoc może wywoływać wątpliwości co do tego, czy jest ono przemocą fizyczną czy psychiczną.
- **Przemoc seksualna** obejmuje różne działania, w tym wymuszony stosunek płciowy (gwałt) w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy w ramach związku lub poza nim, molestowanie

seksualne, wykorzystywanie seksualne dzieci, osób niepełnosprawnych intelektualnie bądź fizycznie, zmuszanie do prostytucji, a też dotkliwe krytykowanie zachowań seksualnych.

- **Przemoc ekonomiczna** – polegająca na całkowitym uzależnieniu finansowym ofiary przemocy od sprawcy, przybiera ona różne formy: począwszy od pełnego kontroli i nakazów wydzielania pieniędzy, do zaciągania kredytów czy zmuszania do ich zaciągania wbrew woli partnera, może to być też odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokojenie czy lekceważenie podstawowych potrzeb materialnych bliskich osób, uniemożliwienie podjęcia pracy.
- **Zaniedbanie** jako forma przemocy przejawia się permanentnym brakiem wykonywania prawnego obowiązku opieki nad daną osobą, co może prowadzić do narażenia tej osoby na utratę życia lub zdrowia. Polega także na niewłaściwym wykonywaniu obowiązków czy nadopiekuńczość, brakiem zainteresowania daną osobą i w związku z tym zaniedbywaniem swoich obowiązków względem tej osoby, ale również może polegać na nadmiernej opiekuńczości, która prowadzi do zaburzenia prawidłowego funkcjonowania danej osoby.
Za formę zaniedbania zatem można uznać nakładanie na dziecko obowiązków ponad jego możliwości rozwojowe.

Każda z wyżej wymienionych form niesie za sobą negatywne skutki dla osób, które doświadczyły takiej przemocy. Przemoc fizyczna i molestowanie seksualne są prostsze w rozpoznaniu. Inaczej jest z przemocą psychiczną, która w początkowym stadium jest bardzo trudna do zauważenia. Wszystkie formy przemocy są wstydlive dla ofiary, która przeważnie kryje się z tym faktem i woli utrzymać to jak najdłużej w tajemnicy, w taki sposób, aby jak najmniej osób wiedziało o akcie agresji skierowanym w jej stronę. Każda z wyżej wymienionych form przemocy dotyczy zarówno kobiet, mężczyzn jak i dzieci.

Zjawisko przemocy często opisuje się także w innych kategoriach nazywanych przemocą „gorącą” i „chłodną”. Pierwsza z nich, przemoc gorąca objawia się nagłymi wybuchami złości, które zazwyczaj przeradzają się w przemoc fizyczną. Inaczej jest z przemocą chłodną. Sprawca przemocy dokładnie opracowuje scenariusz, w którym szczegółowo opisuje zaplanowany akt stosowania przemocy. W tym przypadku najczęściej mamy do czynienia z przemocą psychiczną. Przemoc chłodna jest trudniejsza w rozpoznaniu, ponieważ zazwyczaj nie zostawia żadnych widocznych śladów na ciele ofiary, zaś urazy emocjonalne o wiele trudniej jest dostrzec.

Aspekt psychologiczny zwraca uwagę na relacje między osobą doświadczającą przemocy a osobą ją stosującą, odczuwane skutki przez osoby krzywdzone, a także na możliwości poradzenia sobie z problemem. Spojrzenie od strony moralnej odwołuje się do wartości, takich jak poszanowanie życia ludzkiego, zdrowia i godności ludzkiej. Zaś z punktu widzenia społecznego, zwraca uwagę na funkcjonujące mity i stereotypy usprawiedliwiające zachowania o charakterze przemocy.

W bezpośrednim kontakcie z osobami doznającymi przemocy, a sprawcami ważne jest rozumienie przemocy na każdej płaszczyźnie. Znajomość psychologicznych mechanizmów przemocy i interakcji między dwiema stronami może pomóc przedstawicielowi organów ścigania i wymiarowi sprawiedliwości w zrozumieniu zachowania osób krzywdzonych i manipulacji ze strony oprawcy. Osoby poszkodowane często też nie są w stanie przejść przez skomplikowane i długotrwałe procedury prawne bez odpowiedniego wsparcia i pomocy psychologicznej.

Oznacza to, że każdy podejmujący się pracy z osobami doświadczającymi przemocy i osobami stosującymi agresywne zachowania powinna robić to zgodnie ze swoim przygotowaniem zawodowym i możliwościami instytucji, jaką reprezentuje, a także mieć świadomość granicy swoich kompetencji.

Przemoc jest zjawiskiem złożonym, wieloaspektowym, rozpatrywanym w czterech perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej. Dlatego przeciwdziałania jej wymaga podejścia interdyscyplinarnego.

Z punktu widzenia prawa przemoc uznawana jest za przestępstwo, co zobowiązuje służby policyjne i wymiar sprawiedliwości do interweniowania, podejmowania działań na rzecz ochrony ofiar, ścigania i karania sprawców.

3. OPIS I DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024r., poz. 1673). Zgodnie z zapisami w/w ustawy w gminie Grabówka od 29.01.2025r. funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi:

- specjalista pracy socjalnej Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Grabówka,
- starszy specjalista pracy socjalnej Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Grabówka,
- pedagog Szkoły Podstawowej im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie,
- dzielnicowy Posterunku Policji w Zaściankach,
- specjalista medycyny rodzinnej Lewoniewscy Medycyna Rodzinna Sp. z o.o.,
- kurator zawodowy Sądu Rejonowego w Białymstoku, - Prezes Spółdzielni Socjalnej „Sukurs”.

Obsługę organizacyjno – techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Grabówka. Posiedzenia odbywają się w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaściankach ul. Szosa Baranowicka 37, 15-521 Białystok, Zaścianki, gm. Grabówka. Głównym celem działalności ZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie, wsparcie osób doświadczających przemocy poprzez stworzenie efektywnie funkcjonującego systemu chroniącego ofiary przemocy oraz oddziaływanie ukierunkowane na sprawców przemocy.

Na potrzebę Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Grabówka przeprowadził ankietę dotyczącą przemocy domowej wśród 90 osób zamieszkujących na terenie gminy Grabówka.

Wśród ankietowanych większą liczbę osób stanowiły kobiety tj. 54, zaś mężczyźni 36. Przedział wiekowy od 18 do 25 lat - 2 osoby, od 26 do 35 lat – 15 osób, od 36-50 lat – 39 osób, od 51-65 lat – 26 osób, natomiast w wieku powyżej 65 lat – 8 osób. Status zawodowy: uczeń - 1, pracujący/a - 65, bezrobotny/a - 6, emeryt/rencista - 15, inny - 3. Zdecydowana większość respondentów miała wykształcenie wyższe – 48 osób, średnie – 25 osób, zawodowe – 12 osób, podstawowe – 5 osób.

Na pytanie dotyczące jakie są według ankietowanych najważniejsze problemy społeczne występujące w gminie Grabówka większość badanych podała, iż jest to uzależnienie od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych oraz bezrobocie.

Udzielając odpowiedzi na pytanie, czy Pan/Pani zna przypadki występowania przemocy na terenie gminy 43 osoby odpowiedziały, że nie znają takich przypadków, 21 osób wskazała, iż zna przypadki występowania przemocy, natomiast 26 osób tylko słyszała o takich przypadkach. Formy przemocy, które zaobserwowano to głównie:

- przemoc psychiczna – 68 ankietowanych;
- przemoc fizyczna - 66 ankietowanych;
- przemoc ekonomiczna oraz przemoc z wykorzystaniem urządzeń elektronicznych (zamieszczanie obraźliwych komentarzy, ośmieszanie, upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów na forum internetowym), zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny. Powyższe odpowiedzi były najczęściej wybierane. Z ogółu badanych nieliczne osoby wskazały, że zaobserwowały przemoc seksualną.

Na pytanie dotyczące najczęstszych przyczyn występowania przemocy domowej wskazywano w pierwszej kolejności:

- uzależnienie od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych; - trudna sytuacja materialna/finansowa;
- charakter/osobowość.

W mniejszej ilości podawano: brak umiejętności wychowawczych i chorobę psychiczną.

Według ankietowanych najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie jest mąż/partner, na drugim miejscu żona/partnerka. Natomiast ankietowani uznali, że najczęściej ofiarą przemocy jest żona/partnerka, na drugim miejscu wskazano dzieci.

Na pytanie w jakich rodzinach najczęściej dochodzi do przemocy wskazywano najczęściej odpowiedzi:

- z problemem alkoholowym;
- z dotkniętym ubóstwem;
- o wysokim statusie materialnym.

Zdaniem ankietowanych ofiary przemocy nie szukają pomocy ze strony odpowiednich służb/instytucji (można było udzielić kilku odpowiedzi):

- ze strachu przed sprawcą; - ze wstydu;
- są zależne od sprawcy (ekonomicznie, psychicznie).

W razie problemu wystąpienie przemocy domowej większość zwróciłaby się o pomoc do Policji, na drugim miejscu Ośrodka Pomocy Społecznej, a także do sądu.

Analizując odpowiedzi ankietowanych, czy ofiary przemocy mogą liczyć na pomoc na terenie gminy Grabówka większość podało „tak” i „raczej tak”.

Najskuteczniejsze działania wobec ofiar przemocy domowej według ankietowanych to:

- dostępność pomocy psychologicznej, prawnej;
- dostępność pomocy prawnej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji;
- edukacja wśród dzieci i młodzieży;
- edukacja wśród dzieci i młodzieży.

Zdecydowana większość respondentów natomiast nie słyszała o Zespole Interdyscyplinarnym w gminie Grabówka.

Procedura „Niebieskie Karty” jest instytucjonalnym narzędziem służącym do przeciwdziałania przemocy domowej. Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje z chwilą

wypełnienia formularza "Niebieska Karta - A" w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Na podstawie zebranych danych zrealizowano diagnozę zjawiska przemocy w gminie Grabówka.

W okresie od 29.01.2025r. do 31.03.2025r. odbyły się 2 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Grabówka.

W okresie od 29.01.2025r. do 31.03.2025r. działaniami procedury „Niebieskie Karty” objętych było 36 rodzin w tym 92 osoby.

Tabela nr 1

Lp.	Liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” z gminy Grabówka	W okresie od 29.01.2025r. do 31.03.2025r.
1.	w tym ze względu na problem przemocy psychicznej	35
2.	w tym ze względu na problem przemocy fizycznej	31
3.	w tym ze względu na problem przemocy seksualnej	2
4.	w tym ze względu na problem przemocy ekonomicznej	8
OGÓŁEM:		76

Źródło: dane własne OPS Gminy Grabówka

Z danych prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny wynika, że najczęstszą formą przemocy w gminie Grabówka jest przemoc psychiczna. Natomiast wskazuje się, że to mężczyźni są wskazani jako osoby najczęściej stosujące przemoc domową, a kobiety jako osoby doznające przemocy domowej.

Tabela nr 2

Lp.	Liczba osób w rodzinach objętych działaniami procedury „Niebieskie Karty”, wskazanych jako osoby stosujące przemoc domową z gminy Grabówka	W okresie od 29.01.2025r. do 31.03.2025r.
1.	w tym kobiety	5
2.	w tym mężczyźni	21
3.	w tym dzieci	0
OGÓŁEM		26

Źródło: dane własne OPS Gminy Grabówka

Tabela nr 3

Lp.	Liczba osób w rodzinach objętych działaniami procedury „Niebieskie Karty”, wskazanych jako osoby doznające przemocy domowej z gminy Grabówka	W okresie od 29.01.2025r. do 31.03.2025r.
1.	w tym kobiety	24
2.	w tym mężczyźni	5
3.	w tym dzieci	10
OGÓŁEM		39

Źródło: dane własne OPS Gminy Grabówka

Na terenie gminy Grabówka Procedura „Niebieskie Karty” najczęściej była wszczynana przez Policję.

W okresie od 29.01.2025r. do 31.03.2025r. wszczęto 10 procedur „Niebieskiej Karty cz. A”.

Procedury zostały wszczęte z powodu:

- przemoc psychiczna – 7;
- przemoc fizyczna – 6;
- przemoc ekonomiczna – 4; - przemoc seksualna – 7.

W ramach procedury, w okresie od 29.01.2025r. do 31.03.2025r. odbyło się 28 posiedzeń Grup Diagnostyczno - Pomocowych.

Na posiedzenia Grup Diagnostyczno - Pomocowych zapraszane były osoby, które doświadczają przemocy oraz osoby, które były podejrzane o stosowanie przemocy domowej.

Rozpatrując powyższe statystyki należy stwierdzić, iż porównywalna ilość prowadzonych procedur „Niebieskich Kart” może wynikać z tego, że społeczeństwo nie jest obojętne na stosowanie przemocy domowej. Może to wynikać z dostępności wielu kampanii przeciw przemocy, które mają wpływ na kształtowanie prawidłowych postaw, jak również podniesienia świadomości o skutkach nieprawidłowych zachowań w tych rodzinach. Monitorowanie rodzin oraz podejmowanie skutecznych działań służb pracujących w ramach grup roboczych działających przy Zespole Interdyscyplinarnym, jak również indywidualna praca pracowników socjalnych, policjantów, pedagogów szkolnych, terapeutów, psychologów informujących mieszkańców gminy o problematyce i złożoności zjawiska przemocy oraz konsekwencjach ich stosowania.

Analizując prowadzone postępowania „Niebieskich Kart” w gminie Grabówka zwrócić należy uwagę na to, że przemoc często występuje w rodzinach z uzależnieniem od alkoholu, o niskich dochodach, jest powiązana z charakterem, osobowością człowieka. Coraz częściej procedura „Niebieskiej Karty” wykorzystywana jest w sprawach rozwodowych.

Osoby doznające przemocy boją się, a niejednokrotnie wstydzą się mówić z jakim problemem się zmagają. Taka postawa jest niezależna od statusu społecznego. Trudno jest im w tych sprawach

zeznawać na policji, w sądzie czy informować o tym pracownika socjalnego. Mają nadzieję, że osoby stosujące przemoc zmieniają swoje postępowanie i dlatego godzą się, aby przemoc ta trwała. Tylko zdeterminowani decydują się na jej przerwanie, poprzez zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom. Na podstawie posiadanej dokumentacji można stwierdzić, że obserwujemy powolne zmiany w postawach osób dotkniętych przemocą. Coraz więcej ludzi przerywa milczenie i szuka pomocy u służb zajmujących się przemocą domową. Zmiany następują powoli, ale systematycznie. Tym bardziej konieczna jest dalsza realizacja działań zmierzających w kierunku edukacji społeczeństwa, dostarczenie wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie ze zjawiskiem przemocy. Niezbędne jest zapewnienie profesjonalnej wielokierunkowej pomocy. A także zwiększenie świadomości mieszkańców gminy Grabówka, iż na terenie gminy funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny Gminy Grabówka zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

4. ZASOBY GMINY

Na terenie Gminy Grabówka funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie. Są to przede wszystkim:

Posterunek Policji;

Ośrodek Pomocy Społecznej;

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Grabówka.

Ponadto wiele instytucji i organizacji istniejących na terenie Gminy Grabówka ze zjawiskiem przemocy i jego skutkami spotyka się w codziennej działalności. Są to m.in.: Placówki oświatowe – szkoły, przedszkola i żłobki; Placówka służby zdrowia.

Poza terenem gminy Grabówka mają siedziby:

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Białymstoku; Sąd Rejonowy, Prokuratura; Służba kuratorska.

Planując działania pomocowe w ramach Programu przyjęto założenie, że tylko **kompleksowe i systemowe działania mogą przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenia skuteczności pomocy rodzinom, w których ten problem występuje.**

Wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących pracownikami różnych instytucji i służb. Praca zespołowa, koordynacja działań i współpraca pomiędzy różnymi służbami stanowić powinny podstawę gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na który składa się m.in. Zespół Interdyscyplinarny złożony z przedstawicieli różnych instytucji.

Zgonie z przyjętymi założeniami, każdy specjalista powinien umieć identyfikować przemoc, mieć wiedzę i umiejętności potrzebne do podjęcia skutecznej interwencji. Powinien posiadać kompetencje i znać zasady działania instytucji oraz służb pomagających rodzinie i dziecku oraz zasady współpracy jakie te instytucje i służby wypracowały między sobą.

5. CELE PROGRAMU

Głównym celem wyznaczonym w Programie jest:

ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ ZMNIEJSZENIE SKALI TEGO ZJAWISKA NA TRENIE GMINY GRABÓWKA.

Cele strategiczne:

1. Sukcesywnie ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie na terenie Gminy Grabówka.
2. Wsparcie osób doznających przemocy poprzez stworzenie efektywnego funkcjonującego systemu chroniącego w/w osoby.
3. Oddziaływania ukierunkowane na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Cele szczegółowe:

Cele strategiczne Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej realizowane będą poprzez podejmowanie działań w następujących obszarach:

1. Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy.
2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców Gminy Grabówka na temat zjawiska przemocy domowej i możliwości uzyskania pomocy.
3. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej adresowanych do różnych grup odbiorców.
4. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służ i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.
5. Zapewnienie kompleksowej pomocy doświadczającym przemocy oraz członkom ich rodzin.
6. Integracja środowiska i działania na rzecz budowania lokalnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy dla Gminy Grabówka. 7. Podniesienie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób, które stosują przemoc domowej.

6. DZIAŁANIA, ZADANIA I HARMONOGRAM REALIZACJI

Lp.	Tematy	Zadania	Termin	Odp. za realizację
1.	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej	-zbieranie i uaktualnienie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy domowej oraz zasobów środowiska lokalnego (statystyki policyjne, sądowe, dane z: Ośrodka Pomocy Społecznej, GKRPA, Placówek Oświatowych	Do końca marca każdego roku	Zespół Interdyscyplinarny
		-przygotowanie sprawozdań o przemocy domowej, zasobach środowiska lokalnego i potrzebach szkoleniowych	Do końca kwietnia każdego roku	Zespół Interdyscyplinarny
		- monitorowanie na bieżąco problematyki przemocy domowej i udzielanej pomocy.	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny OPS
2.	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej	- prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej na temat zjawiska przemocy, jej skutków oraz	Działalność ciągła	Zespół Interdyscyplinarny, Placówki Oświaty

	mieszkańców na temat zjawiska	możliwości jej przeciwdziałania,		
--	-------------------------------	----------------------------------	--	--

	przemocy domowej i możliwości uzyskania pomocy.	- rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dla osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc (ulotek, broszur, plakatów) o zagrożeniach przemocy domowej i możliwościach uzyskania pomocy (rodzaj świadczonej pomocy, dokładny adres, godziny przyjęć) i umieszczenie ich w miejscach ogólnodostępnych,	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny GKRPA Placówki Oświatowe Organizacje pozarządowe Parafie
3.	Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej adresowanych do różnych grup odbiorców.	- realizacja programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży i nauczycieli.	Na bieżąco	GKRPA Placówki Oświatowe Organizacje pozarządowe Parafie
		-prowadzenie zajęć informacyjnoedukacyjnych w zakresie sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją	Na bieżąco	GKRPA Placówki Oświatowe Organizacje pozarządowe Parafie
		- realizacja programów profilaktycznych ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców, ze szczególnym uwzględnieniem wychowania bez przemocy (warsztaty umiejętności wychowawczych,	Na bieżąco	GKRPA Placówki Oświatowe Organizacje pozarządowe Parafie

		szkoły dla rodziców).		
		- wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjającego zachowaniom społecznie akceptowalnym.	Na bieżąco	GKRPA Placówki Oświatowe Organizacje pozarządowe Parafie
4.	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej	- udział pracowników służb i instytucji w szkoleniach, podnoszących wiedzę i umiejętności związane ze świadczeniem pomocy ofiarom przemocy oraz skutecznymi działaniami interwencyjnymi wobec sprawców przemocy.	Na bieżąco	Kierownik OPS, Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA Oświata, Ochrona Zdrowia, Policja
5.	Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	- prowadzenie procedury „Niebieskiej Karty”	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny
		- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny
		- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domowej	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny
		- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny
		- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, które dotknięte są tym problemem	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny

		- prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny
		-określenie sposobu rozwiązywania problemów związanych z przemocą, dotyczących rodzin, w których dochodzi do przemocy	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny
6.	Zapewnienie kompleksowej pomocy ofiarom przemocy oraz członkom ich rodzin.	- praca Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup DiagnostycznoPomocowych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny, OPS, GKRPA, Oświata
7.	Podniesienie skuteczności działań integracyjnych wobec sprawców przemocy	-praca Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup DiagnostycznoPomocowych rzecz rodzin dotkniętych przemocą	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny,
		- kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Na bieżąco	Zespół Interdyscyplinarny,

7. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Przewiduje się, że zadania realizowane w ramach Programu zwiększą skuteczność pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym lub dotkniętym przemocą poprzez:

- Zmianę postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.
- Zminimalizowanie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą domową.
- Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy domowej.
- Usprawnianie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.

- Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawach przeciwdziałania przemocy.

8. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na ocenę ich skuteczności i efektywności. Monitorowanie odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

Za monitoring realizacji Programu odpowiada Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Grabówka. Sprawozdanie z realizacji Programu będzie składane Radzie Gminy Grabówka do końca marca każdego roku.

9. FINANSOWANIE PROGRAMU

Finansowanie Programu odbywać się będzie ze środków budżetu gminy Grabówka oraz z dotacji.